

ПУБЛІЧНИЙ ЗВІТ

Т.В.О. ГОЛОВИ

**ДЕРЖАВНОГО АГЕНТСТВА УКРАЇНИ З
РОЗВИТКУ МЕЛІОРАЦІЇ,
РИБНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА
ПРОДОВОЛЬЧИХ ПРОГРАМ**

ІГОРЯ КЛИМЕНКА

ЗА 2023 РІК

2024

Держрибагентство – центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра аграрної політики та продовольства та функціонує відповідно до Положення про Держрибагентство, яке затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2015 № 895 (зі змінами).

Основними завданнями Держрибагентства є:

1) реалізація державної політики у сфері рибного господарства та рибної промисловості, охорони, використання та відтворення водних біоресурсів, регулювання рибальства, продовольчого забезпечення, меліорації земель та експлуатації державних водогосподарських об'єктів комплексного призначення, міжгосподарських зрошувальних і осушувальних систем;

2) внесення на розгляд Міністра аграрної політики та продовольства пропозицій щодо забезпечення формування державної політики у сфері рибного господарства та рибної промисловості, охорони, використання та відтворення водних біоресурсів, регулювання рибальства, продовольчого забезпечення, меліорації земель та експлуатації державних водогосподарських об'єктів комплексного призначення, міжгосподарських зрошувальних і осушувальних систем.

Станом на 01.01.2024 штатна чисельність працівників Держрибагентства становить 1583 одиниці, з них: працівників апарату – 217, працівників територіальних органів – 1366. Фактична чисельність працівників Держрибагентства становить 1174 одиниці (148 – працівники апарату, 1026 – працівники територіальних органів).

До структури Держрибагентства належать 26 територіальних органів, основними завданнями яких є реалізація повноважень Держрибагентства у сфері рибного господарства та рибної промисловості, охорони, використання і відтворення водних біоресурсів, регулювання рибальства, меліорації земель та експлуатації державних водогосподарських об'єктів комплексного призначення, міжгосподарських зрошувальних і осушувальних систем в районі діяльності. Територіальні органи Держрибагентства є правоохоронними органами у сфері рибогосподарської діяльності до основних повноважень яких належить забезпечення здійснення державного нагляду (контролю) у галузі охорони, використання та відтворення водних біоресурсів.

У зв'язку з військовим вторгненням РФ на територію України Управління Держрибагентства у Луганській області та Азовське басейнове управління Держрибагентства знаходяться на окупованій території. Частково на окупованій території перебувають Управління Держрибагентства у Донецькій, Запорізькій та Херсонській областях.

До сфери управління Держрибагентства належать також 4 державних підприємства (з них 2 – у стані припинення), 7 державних установ, 1 компанія, яка не є резидентом та 38 державних організацій. Основними напрямками їх діяльності є забезпечення розвитку гідротехнічної меліорації земель, рибогосподарська діяльність тощо.

МЕЛІОРАЦІЯ ЗЕМЕЛЬ

За оцінками Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (які були зроблені ще до початку активної фази війни в Україні) агресивний потенціал України використовувався не більше, ніж на третину.

Недостатній рівень використання цього потенціалу обмежується рядом факторів, головним із яких є неоптимальні умови природного вологозабезпечення на більш як половині території України, які постійно погіршуються у зв'язку з глобальними змінами клімату.

В умовах, що склалися, відновлення зрошення та дренажу є ключовим інструментом розвитку аграрного сектору економіки та нарощування експортного потенціалу України, мінімізації негативного впливу клімату на процеси соціально-економічного розвитку регіонів.

Реформування сфери гідротехнічної меліорації земель

Стратегією зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.08.2019 № 688 (далі – Стратегія), передбачено відокремлення функції управління водними ресурсами від функції управління інфраструктурою водного господарства.

З метою реалізації Стратегії постановою Кабінету Міністрів України від 24.05.2021 № 539 «Деякі питання розподілу окремих повноважень центральних органів виконавчої влади у сфері меліорації земель» функції щодо гідротехнічної меліорації земель передані до Держрибагентства.

Надалі, відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.08.2022 № 714 «Про передачу цілісних майнових комплексів державних підприємств, установ та організацій до сфери управління Державного агентства меліорації та рибного господарства» Держрибагентством здійснено прийняття до своєї сфери управління 39 із 44 цілісних майнових комплексів організацій, зазначених у розпорядженні (один з яких передано до сфери управління Фонду державного майна України), зокрема в Автономній Республіці Крим, Одеській, Запорізькій, Рівненській, Луганській областях, а також окремих районах Херсонської та Миколаївської областей.

Передача 5 цілісних майнових комплексів водогосподарських організацій, розташованих у Закарпатській області, не здійснена (Держводагентством не підписано акти приймання-передачі).

З 38 переданих організацій на підконтрольній території у зоні зрошення знаходяться 7 організацій, які забезпечували поливний сезон 2023 року (Одеська область – 5, Миколаївська – 1, Запорізька – 1), а також 2 – у зоні осушення (Рівненська область).

Окремо необхідно зазначити, що руйнація греблі Каховської ГЕС у червні 2023 року призвела до спуску води з Каховського водосховища, що унеможливило здійснення забору води з нього для потреб гідротехнічної меліорації сільгоспвиробників на підконтрольній території Запорізької області.

До сфери управління Держрибагентства прийнято 143 зрошувальні

системи, площа обслуговування яких становить 1053,9 тис. га та 297 осушувальних систем, площа обслуговування яких становить 390,4 тис. га.

Наразі 65 зрошувальних систем із площею обслуговування 778,9 тис. га знаходяться на тимчасово окупованій території. Інформація про фактичну їх наявність та стан відсутня.

Для забезпечення експлуатації державного водогосподарсько-меліоративного комплексу Законом України «Про Державний бюджет України на 2023 рік» створено нову бюджетну програму КПКВК 2804120 «Експлуатація державного водогосподарсько-меліоративного комплексу», відповідальним виконавцем якої визначено Держрибагентство, та затверджено відповідні бюджетні призначення вже на 2024 рік.

Забезпечення поливного сезону організаціями, що належать до сфери управління Держрибагентства

Водогосподарськими організаціями зони зрошення, які належать до сфери управління Держрибагентства, на підконтрольній території у рамках підготовчих заходів до зрошувального сезону 2023 року для забезпечення подачі води на планову площу зрошення 43 тис. га (відповідно до заявок аграріїв) було підготовлено до роботи 173 зрошувальні насосні станції та майже 362 км зрошувальних каналів.

Зазначені заходи дозволили вчасно розпочати та успішно провести поливний сезон 2023 року. Так, протягом квітня-жовтня в Одеській, Запорізькій та Миколаївській областях аграріям надано послуг з подачі води на зрошення на площу 38,8 тис. га, що на 6% перевищує показник 2022 року. Подачу води для потреб зрошення фактично здійснювали 120 насосних станцій, якими подано води майже 100 млн м³, що на 25% перевищує об'єм води, поданої у 2022 році. Загалом у 2023 році водогосподарські організації, які належать до сфери управління Держрибагентства, забезпечували подачу води на понад 30% сільськогосподарських угідь, які всього фактично зрошувалися в Україні у цьому році.

Наповнення Придунайських водосховищ

Для належного проведення поливного сезону в Одеській області, а також з метою підтримання нормального екологічного стану регіону, використовуючи сприятливі гідрологічні умови в басейні річки Дунай, у 2023 році проведено роботи щодо самоплинного наповнення (шляхом регулювання роботи шлюзів) водосховищ Придунав'я до проектних відміток, а також розсолення водосховища Сасик.

Вже на середину травня було забезпечено наповнення дунайською водою водосховищ Кагул, Картал, Ялпуг, Кугурлуй та Сасик до проектних відміток.

Максимальне наповнення водосховищ Катлабух та Китай становило 94% від проектних об'ємів.

Максимальне наповнення водосховищ відбулось на початку липня. Об'єм самоплинного наповнення на цей час становив більше 710 млн м³.

Крім того, з початку липня і до кінця вересня здійснено додаткове поповнення водосховища Сасик в обсязі 50 млн м³, що забезпечило можливість постійного підтримання його проектного рівня (компенсацію втрат на випаровування та спуск води з метою водообміну).

Станом на початок листопада внаслідок випаровування та водогосподарської діяльності вільний об'єм водосховищ дорівнював приблизно 300 млн м³.

Протягом осінньо-зимового періоду 2023-2024 років водність річки Дунай дозволила провести роботи щодо самоплинного наповнення водосховищ. Так, наразі водосховища Кагул, Картал, Ялпуг, Кугурлуй та Сасик наповнені до проектних відміток, а вільний об'єм водосховищ Катлабух та Китай вдалось зменшити до 3 та 9 млн м³ відповідно, що є найкращими показниками наповнення водосховищ Придунав'я для цього періоду року за останнє десятиліття.

Після отримання остаточного прогнозу весняної повені у басейні Дунаю в 2024 році буде вирішуватися питання щодо здійснення додаткового водообміну водосховищ.

Попередження та подолання наслідків весняного водопілля у Рівненській області

У зв'язку із значною кількістю атмосферних опадів у січні-березні 2023 року, які перевищили на 62% аналогічний показник минулого року, у північних та західних областях України спостерігалось найбільш інтенсивне за останнє десятиріччя весняне водопілля.

Так, у Рівненській області у межах території обслуговування водогосподарських організацій, що належать до сфери управління Держрибагентства, в зоні ризику підтоплення опинилися 77 населених пунктів у 12 територіальних громадах.

Для недопущення підтоплення населених пунктів, сільськогосподарських угідь, об'єктів інфраструктури та забезпечення вчасного початку посівної у межах Рівненської області здійснено підготовку до пропуску весняного водопілля та заходів з осушення земель, яких у зоні відповідальності управлінь обліковується 390,4 тис. га, з них 48,9 тис. га – землі сільськогосподарського призначення. Було підготовлено до роботи у 2023 році 79 дренажних і польдерних насосних станцій та 1124 км осушувальних каналів.

Загалом захисними насосними станціями було перекачано 140,3 млн м³ води, що на 22% більше за аналогічні показники минулого року. Завдяки цьому не було допущено тривалого затоплення та підтоплення територій, забезпечено до початку вегетаційного періоду сприятливий водно-повітряний режим ґрунтів сільськогосподарських угідь.

Реалізація Закону України «Про організації водокористувачів та стимулювання гідротехнічної меліорації земель»

Законом надано можливість сільгоспвиробникам, які здійснюють

меліоративні заходи, створювати організації водокористувачів та отримувати у власність інфраструктуру меліоративних систем, самостійно керувати нею, експлуатувати її із застосуванням найкращих технологій (у тому числі енергота водоощадних), залучати інвестиції у її розвиток і в результаті зменшити вартість водоподачі для здійснення зрошення, а відповідно і собівартість продукції, а також збільшити площі зрошення.

Впродовж 2023 року ініційовано проведення 45 установчих зборів про створення організацій водокористувачів. Вже 32 організації водокористувачів офіційно зареєстровано, у тому числі 29 – у зоні зрошення в Одеській, Дніпропетровській, Миколаївській, Черкаській, Полтавській, Харківській та Вінницькій областях, а також 3 – у зоні осушення в Житомирській та Київській областях.

Наразі зареєстрованими організаціями водокористувачів здійснюються заходи щодо розроблення документації із землеустрою для визначення меліоративної мережі для внесення відповідних відомостей до Державного земельного кадастру (7 організацій водокористувачів вже внесли відповідні відомості до Державного земельного кадастру), після чого в організацій водокористувачів виникає право отримання у власність об'єктів інженерної інфраструктури меліоративних систем.

Наприкінці 2023 року завершена процедура передачі державного, комунального та безхазяйного майна Суворовської зрошувальної системи (Одеська область) у власність організації водокористувачів «ВОДА ЖИТТЯ».

Заходи щодо залучення міжнародної допомоги для відновлення та розвитку гідротехнічної меліорації

Держрибагентством ведеться активна робота щодо залучення іноземних державних та недержавних інституцій до відновлення та розвитку гідротехнічної меліорації в Україні.

Серед основних напрямів можна виділити співпрацю з такими організаціями: European Bank of Reconstruction and Development, Japan International Cooperation Agency (Японія), Korea International Cooperation Agency (Республіка Корея) та недержавними компаніями Великобританії, Франції та США.

Зазначеним організаціям надані пропозиції щодо участі у проектах з відновлення меліоративної інфраструктури, підтримки організацій водокористувачів та заміни застарілого обладнання меліоративних насосних станцій на сучасне енергоефективне.

Так, у 2023 році японським агентством JICA проведена робота щодо закупівлі експлуатаційної техніки для обслуговування меліоративних систем та ведеться підготовка щодо її передачі водогосподарським організаціям Держрибагентства. Загалом японськими партнерами планується передати понад 89 одиниць техніки (універсальні екскаватори-навантажувачі, трактори, бульдозери, косарки, вантажопазарні автомобілі).

У рамках контракту «Україна: підтримка розвитку організацій

водокористувачів» Європейського банку реконструкції та розвитку та Громадської спілки «Всеукраїнська Аграрна Рада» здійснено огляд можливостей для інвестицій у модернізацію зрошувальних систем в Одеській області тощо.

Робота щодо залучення міжнародної допомоги у відновлення та розвиток гідротехнічної меліорації триває.

II Меліоративний форум на Одещині

Експерти називають реформу меліорації не менш важливою для України, аніж реформа ринку землі. Через глобальне потепління вже 2/3 території України знаходиться у зоні ризикованого землеробства. Знищення Каховської ГЕС ще більше загостило ситуацію. Збереження агровиробничого потенціалу України вимагає негайної модернізації інфраструктури меліоративних систем. Об'єднання зусиль органів державної влади, міжнародних донорів та агровиробників з метою прискорення реалізації реформи меліорації – було одним із головним завданням II Меліоративного форуму, який відбувся у липні 2023 року. Місцем проведення форуму стала Одещина, адже це саме той посушливий регіон, який активно займає лідерські позиції у розвитку зрошувального землеробства в країні.

Під час форуму обговорено досягнення та перешкоди на шляху реалізації реформи гідротехнічної меліорації, розпочатої у 2019 році, та представлено можливі сценарії відновлення систем зрошення та осушення в Україні.

У рамках заходу також пройшли комітетські слухання Верховної Ради України на тему: «Актуальні питання управління об'єктами інженерної інфраструктури меліоративних систем державної власності», відбулася польова демонстрація Суворовської зрошувальної системи та презентація проекту її модернізації тощо.

АКВАКУЛЬТУРА

У рамках загального реформування галузі рибного господарства України значна роль відводиться створенню сприятливих умов для розвитку аквакультури, у тому числі національної марікультури. Удосконалення державної політики у сфері аквакультури, нарощування обсягів виробництва продукції аквакультури – одні з головних цілей реформи рибного господарства.

Важливим заходом у забезпеченні реалізації державної політики у сфері рибного господарства стало затвердження нової удосконаленої форми звітності у сфері аквакультури, яка адаптована до європейських підходів збирання статистичних даних та забезпечить ефективність обміну інформацією з міжнародними організаціями, у тому числі з ФАО.

Нова удосконалена форма звітності охоплює весь спектр об'єктів аквакультури – риб, ракоподібних, молюсків та водоростей. При цьому передбачено збір статистичної інформації у розрізі окремих видів, відповідно до європейських норм.

Головною метою удосконалення форми звітності є створення цілісної системи організації повного збору інформації у сфері аквакультури для прийняття ефективних рішень, насамперед щодо сприяння розвитку та підтримки національної аквакультури.

У 2023 році загальна кількість суб'єктів аквакультури становила 3481. З них надали звітність за формою № 1 А-аквакультура (річна) «Звіт про аквакультуру за 2023 рік» 1847 таких підприємств або 53% від загальної кількості суб'єктів аквакультури.

За даними звітності кількість працюючих (повна, сезонна, часткова, тимчасова зайнятість) становить 4456 працівників, у тому числі 787 жінок.

Загальний обсяг виробництва продукції аквакультури у 2023 році становить 15270,83 тонн водних біоресурсів. У тому числі: у ставах – 14750,8 тонн, у садках – 53,55 тонн, у резервуарах та басейнах – 184,89 тонн, в установках замкнутого водопостачання – 281,59 тонн. Також вироблено 3232,5 кг харчової ікри.

Водночас у 2023 році реалізовано 9677,84 тонн товарної риби та інших гідробіонтів.

Традиційними об'єктами аквакультури незмінно залишаються коропові: звичайний короп (7122,77 тонн) та рослиноїдні види риб, такі як білий товстолоб (1551,11 тонн), строкатий товстолоб (1458,2 тонн), їх гібриди (940,51 тонн), білий амур (471,59 тонн). Крім коропових українські аквафермери вирощують також райдужну форель (305,08 тонн), кларієвого сома (192,38 тонн), щуку (177,04 тонн), судака (580,27 тонн), стерлядь (12,03 тонн), руського осетра (8,5 тонн), американського гольця (86 тонн), тощо.

РИБООХОРОННА ДІЯЛЬНІСТЬ

Основні показники, що характеризують рибоохоронну роботу у 2023 році, збільшилися у порівнянні з 2022 роком. Зокрема, державними інспекторами:

- проведено понад 1,7 тис. рейдів;
- викрито понад 18,3 тис. порушень рибоохоронного законодавства, з них майже 21% є грубими порушеннями правил рибальства (2022 рік – 16,7 тис., з них 19% – грубі порушення правил рибальства);
- виявлені порушення, допущені користувачами водних біоресурсів – 250;
- вилучено у порушників понад 55 тонн водних біоресурсів та 14 476 заборонених знарядь лову (2022 рік – 13 735 заборонених знарядь лову);
- затримано 364 транспортних засоби.

З метою попередження і недопущення продажу фізичними та юридичними особами водних біоресурсів без відповідних документів, заборонених правилами рибальства знарядь лову здійснювалися перевірки торговельних майданчиків та місць стихійної торгівлі. Виявлено та притягнуто до адміністративної відповідальності за незаконне придбання і збут водних

біоресурсів 1144 правопорушника (2022 рік – 780 правопорушників) та вилучено понад 22,1 тонн водних біоресурсів.

Сума накладених штрафів за постановами органів рибоохорони за порушення правил рибальства склала 880 тис. грн (2022 рік – 770 тис. грн), при цьому сума стягнених штрафів за постановами органів рибоохорони – майже 810 тис. грн (2022 рік – 782 тис. грн).

У 2023 році нараховані збитки, завдані рибному господарству України, склали 160,5 млн грн. Слід зазначити, що постановою Уряду від 29.09.2023 № 1042 «Про затвердження такс для обчислення розміру шкоди, завданої порушенням законодавства про рибне господарство внаслідок незаконного добування (вилову), знищення або пошкодження водних біоресурсів, а також незаконного знищення чи погіршення середовища існування водних біоресурсів» було систематизовано підхід до розрахунку збитків за незаконний вилов риби. Зокрема, скасовано методику розрахунку збитків для підприємців, яка містила складні формули з багатьма складовими, що не враховували розмір шкоди, заподіяний водним мешканцям. Тобто тепер збитки, завдані рибному господарству, розраховуються за єдиним підходом, не розділяючи порушників на фізичних та юридичних осіб.

Водночас органами рибоохорони здійснювався посилений контроль за охороною водних біоресурсів під час їх нересту та зимівлі.

Крім того, рибоохоронні патрулі Держрибагентства, продовжуючи здійснювати рейди в умовах воєнного стану, тісно співпрацювали з військовими державними адміністраціями та регулярно передавали вилучені браконьєрські сітки для плетіння маскувальних засобів на потреби ЗСУ.

ДОБУВАННЯ (ВИЛОВ) ВОДНИХ БІОРЕСУРСІВ

У 2023 році змінено порядок розподілу лімітів спеціального використання водних біоресурсів на квоти добування (вилову) та їх подальшої реалізації на аукціонах з продажу права на укладення договорів на право спеціального використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах) шляхом електронних торгів.

Такі зміни запроваджено з метою забезпечення принципу економічної конкуренції шляхом надання всім без виключення суб'єктам рибного господарства доступу до отримання права на спеціальне використання водних біоресурсів, оскільки переважне право на його отримання мали користувачі водних біоресурсів, які традиційно (три і більше років) здійснювали спеціальне використання водних біоресурсів.

У зв'язку з військовою агресією РФ проти України та введенням воєнного стану, з метою забезпечення безпеки судноплавства, мінімізації ризиків диверсійних і терористичних загроз з моря та недопущення загибелі чи травмування рибалок і цивільного населення, промислове рибальство в Чорному морі було заблоковане.

Розподіл лімітів спеціального використання водних біоресурсів в

Азовському морі не здійснювався та не реалізовувався на аукціоні, оскільки промисловий вилов водних біоресурсів у цій водоймі буде можливим лише після деокупації території.

Держрибагентством було сформовано загалом 523 лоти з продажу права на укладення договорів на право спеціального використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах) шляхом електронних торгів.

В умовах воєнного стану у 2023 році в електронній торговій системі «Prozorro.Продажі» Держрибагентством було оприлюднено 934 оголошення про проведення аукціонів з продажу права на укладення договорів на право спеціального використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах) (з урахуванням повторних торгів тих самих лотів).

Між Держрибагентством та переможцями аукціонів укладено 289 договорів на право спеціального використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах).

За результатами укладених договорів на право спеціального використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах) на рахунок територіального органу Казначейства за кодом класифікації доходів бюджету 13070200 за місцем реєстрації надійшло 95,5 млн грн.

У 2023 році загальний обсяг добування (вилову) водних біоресурсів підприємствами рибної галузі України склав 38,2 тис. тонн.

Так, діяльність, пов'язану з промисловим виловом водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах загальнодержавного значення, на яких затверджені ліміти та прогнози допустимого спеціального використання водних біоресурсів, здійснювали 289 суб'єктів господарської діяльності. Зазначеними користувачами у рибогосподарських водних об'єктах та на континентальному шельфі України у 2023 році добуто 11,2 тис. тонн водних біоресурсів, з них виловлено:

- 11,19 тис. тонн у внутрішніх водоймах (+12% у порівнянні з 2022 роком);

- 415 кг у Чорному морі (-99,5% у порівнянні з 2022 роком).

У водосховищах Дніпра загальний вилов водних біоресурсів склав 9,5 тис. тонн, що на 15% більше ніж у 2022 році. Основну частку вилову склали карась сріблястий (3112 тонн), лящ (2161 тонн), плітка (тараня) (2148 тонн), плоскирка (1048 тонн) та судак звичайний (528 тонн).

Виллов водних біоресурсів у Дніпровсько-Бузькій гирловій системі склав 328 тонн, що на 140% більше, ніж у 2022 році. Основу промислу склали тюлька – 149 тонн, карась сріблястий – 79 тонн, плітка (тараня) – 26 тонн, лящ – 21 тонна та рослиноїдні види риб – 18 тонн.

У пониззі р. Дністер з лиманом та Кучурганському водосховищі вилов зменшився майже на 21% і становить 1034 тонни. Основна частина вилову (76%) – карась сріблястий – 788 тонн.

На річці Дунай суб'єктами господарської діяльності добуто 125 тонн риби, що у порівнянні з 2022 роком більше на 92%. Основу промислу на даному водному об'єкті склав традиційний вид прохідної риби – оселедець

чорноморський: його виловлено 102 тонни, що складає 81% від загального вилову у р. Дунай.

Обсяг вилову в причорноморських лиманах склав 119 тонн, що більше минулорічного показника на 34 тонни.

У Чорному морі основу промислового вилову склали такі види як: атерина (0,1 тонна), креветки (0,255 тонн) та бички (0,06 тонн).

Також у визначених районах діяльності територіальних органів Держрибагентства працюють спеціальні товарні рибні господарства (СТРГ), що поєднують елементи аквакультури і промислового вилову. У 2023 році на загальній площі 136,4 тис. га водного дзеркала діяло 242 СТРГ, з яких вилов проводили 50. Всього у 2023 році в режимі СТРГ добуто 4 338 тонн водних біоресурсів, що становить 28% виконання планових показників.

Протягом 2023 року Держрибагентством затверджено (погоджено) 20 Режимів СТРГ, 3 доповнення до діючих Режимів СТРГ та скасовано 28. Також у 14 Режимів СТРГ закінчився термін дії. Таким чином, станом на 01.01.2024 діє 220 Режимів СТРГ. Слід зазначити, що значна частина спеціальних товарних рибних господарств перебувають на тимчасово окупованій території.

Україна є членом міжнародної організації CCAMLR (Комісія зі збереження морських живих ресурсів Антарктики), у районі відповідальності якої також проводиться вилов риби та інших водних біоресурсів. Так, у 2023 році загальний обсяг добутого антарктичного криля склав 11982 тонни, що на 33% більше ніж у 2022 році (9007 тонн). Крім того, в зоні дії Комісії зі збереження морських живих ресурсів Антарктики добуто 962 тонни іклячів. Всього протягом 2023 року суднами під державним прапором за межами юрисдикції України було добуто 12944 тонни водних біоресурсів, що на 34% більше показника 2022 року (9659 тонн).

Суб'єктами рибного господарства, що здійснюють спеціальне використання водних біоресурсів у відкритому морі та у виключних економічних зонах іноземних держав у 2023 році сплачено до місцевих бюджетів за спеціальне використання антарктичного, патагонського іклячів та антарктичного криля понад 6 млн грн. При цьому аналогічний показник у 2022 році становив понад 3,2 млн грн.

В умовах аквакультури у 2023 році було вироблено 15,3 тис. тонн водних біоресурсів. З них реалізовано – 9,7 тис. тонн товарної риби та інших гідробіонтів.

ВІДТВОРЕННЯ ВОДНИХ БІОРЕСУРСІВ

Одним з пріоритетних завдань для держави є відтворення водних біоресурсів, особливо в умовах війни. Адже водні біоресурси є стратегічним державним харчовим резервом. Штучне відтворення цінних видів риб направлене як на підтримку водних екосистем, так і на формування промислових запасів.

Зариблення водойм України здійснювалося за рахунок державного

бюджету, користувачів водних біоресурсів, громадських організацій, благодійних внесків, компенсаційних коштів, підприємств, які працюють відповідно до Режимів СТРГ та за місцевими програмами.

Так, зариблення у режимі СТРГ у 2023 році здійснювали 31 суб'єкт господарювання, якими вселено понад 10 млн екз. різновікової молоді риб.

Користувачами водних біоресурсів, громадськими організаціями, за рахунок компенсаційних коштів, благодійних внесків та за місцевими програмами за цей період випущено понад 0,37 млн екз. молоді риб.

Ще 252 тис. екз. дунайського лосося та струмкової форелі вселено у води карпатських водойм за рахунок державного бюджету Рибоводним форелевим заводом «Лопушно» Держрибагентства.

РИНОК РИБИ, РИБНОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА ІНШИХ ВОДНИХ БІОРЕСУРСІВ

Україна залишається імпортозалежною державою на ринку риби та рибної продукції і загалом має від'ємне сальдо торговельного балансу рибної продукції, яке складає 901 млн дол. США.

Протягом 2023 року вартість імпорту риби, рибної продукції та інших водних біоресурсів в Україну склала 932,2 млн дол. США. Загальна вага нетто імпоротної продукції складає 329,1 тис. тонн, що майже на 4% більше показника 2022 року (316,6 тис. тонн).

Головними імпортерами водних біоресурсів в Україну залишаються Норвегія, Ісландія та Естонія. Крім зазначених держав, поставки рибної продукції у великих обсягах здійснюються з США, Латвії, Великобританії, Іспанії, Канади та Китаю.

Близько 80% обсягу імпорту припадає на види риб, до яких Україна не має доступу, і які видобуваються виключно у відкритому морі або морських економічних зонах інших держав. В основному до України імпортується риба морожена або її філе, що становить 76% від загального імпорту рибопродукції, переважно це оселедець, мерлуза (хек), скумбрія, сардини, мойва, путасу, атлантичний лосось. Зазначена продукція здебільшого проходить процес переробки на рибних підприємствах України, особливо у сегменті виробництва рибного філе, консервів та пресервів, соління, копчення, заморожених напівфабрикатів. Значна частина такої продукції постачається на ринки інших держав.

У загальній структурі зовнішньої торгівлі сільськогосподарською продукцією питома вага вартості експорту риби, рибної продукції та інших водних біоресурсів протягом 2023 року становила 0,14%, імпорту – 13,5%.

Внаслідок продовження збройної агресії РФ внутрішній ринок риби та рибної продукції України продовжує зазнавати значних економічних збитків, таких як порушення торговельних та логістичних ланцюжків, попиту та джерел збуту вітчизняної рибної продукції, що у загальному призвело до скорочення виробництва.

У зв'язку із зазначеним за даними митних органів вартість експортованої риби, рибної продукції та інших водних біоресурсів у 2023 році зменшилася на 17,4 млн дол. США та загалом склала 31,2 млн дол. США, що на 35,8% менше показника 2022 року (48,6 млн дол. США). Всього за 2023 рік вага нетто експортованої Україною риби, рибної продукції та інших водних біоресурсів склала 6,6 тис. тонн, що на 21,6% менше показника 2022 року (8,4 тис. тонн), що в основному пов'язано із зменшенням більш ніж на 2 тис. тонн експорту філе або іншого м'яса: лосося, тріски та форелі.

Всього у загальному по деяким товарним групах спостерігалось збільшення обсягів поставок рибної продукції на зовнішні ринки: риба свіжа або охолоджена (+90,6%), молюски (+55,4%), риба сушена, солена або у розсолі, копчена (+34,3%), готова або консервована риба, ікра осетрових (чорна ікра) та ікра інших риб (+15,1%), жива риба (+11,8%).

У структурі експорту рибної продукції переважну частину у кількісному та вартісному вимірі займають підгрупи «Готова або консервована риба, ікра риб або її замінники» – 29% (1,7 тис. тонн) та «Жива риба» – 17% (1,0 тис. тонн) від усього експорту. В асортименті риби, що експортується у підгрупі готова або консервована риба, ікра риб або її замінники, 68% продукції складають готові або консервовані сардини, сардинела, кілька або шпроти. По підгрупі жива риба основну частину, а саме 98,6% становить короп.

Найбільші обсяги рибної продукції Україна експортувала до Молдови, Литви, Німеччини, Польщі та Грузії.

Середні споживчі ціни на рибу та рибну продукцію у 2023 році за даними Держстату збільшилися у середньому на 7,6%. Найбільше підвищилася ціна на кілька солону (+23%), рибу живу або охолоджену (+12%) та консерви рибні в олії (+11,0%).

НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

Держрибагентством та його територіальними органами до впровадження реформ щодо цифровізації надання адміністративних послуг надавалося в паперовій формі 13 адміністративних послуг, з них 1 – платна.

Після набрання чинності з 01.07.2023 вимог статей 23, 24 Закону України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» з урахуванням Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення державного регулювання в галузі рибного господарства, збереження та раціонального використання водних біоресурсів та сфері аквакультури» (далі – Закон) встановлено надання дозвільних документів в електронній формі, а також затверджено:

- назви таких документів, розширений перелік щодо експортно-імпортних операцій та переробки імпортованих продуктів лову;

- вимоги до процедур надання з урахуванням вимог законів України «Про адміністративні послуги», «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності»;

- впорядковано та приведено у відповідність до вимог регламентів ЄС строки надання документів;

- запроваджено надання документів в електронній формі, в тому числі за допомогою засобів Єдиного державного вебпорталу електронних послуг або Єдиної державної електронної системи управління галуззю рибного господарства тощо.

Протягом 2023 року Держрибагентством видано 39 документів дозвільного характеру, з них 10 дозволів на спеціальне використання водних біоресурсів за межами юрисдикції України, 5 форм реєстрації уловів (реекспорту) антарктичного та патагонського іклячів, 3 підтвердження законності вилучення водних біоресурсів із середовища їх існування та перероблення продуктів лову (у разі необхідності суб'єкту господарювання для здійснення зовнішньоторговельних операцій), а також 21 дозвіл CITES на експорт продукції осетрових видів риб на виконання функцій адміністративного органу Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES).

Територіальними органами Держрибагентства видано 328 документів дозвільного характеру – дозволів на спеціальне використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах).

На виконання вимог постанови Кабінету Міністрів України від 18.03.2022 № 314 «Деякі питання забезпечення провадження господарської діяльності в умовах воєнного стану» в умовах воєнного стану суб'єктами господарювання у галузі рибного господарства набуто 54 права на підставі безоплатного подання до Держрибагентства (його територіальних органів) декларацій про провадження господарської діяльності.

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

У 2023 році відбулось суттєве пожвавлення міжнародного співробітництва Держрибагентства у частині встановлення ділових зв'язків з міжнародними партнерами, активізації євроінтеграційних процесів, залучення міжнародної технічної допомоги для впровадження реформ та відновлення галузей рибного господарства та меліорації сільськогосподарських земель.

Було прийнято низку важливих євроінтеграційних нормативно-правових актів, розроблених, зокрема за експертної підтримки Європейського Союзу і Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО), серед яких зміни до Закону України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів», розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.05.2023 № 402 «Про схвалення Стратегії розвитку галузі рибного господарства України на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023-2025 роках» та наказ Мінагрополітики від 11.09.2023 № 1655 «Про затвердження форми звітності у сфері аквакультури та інструкції щодо її заповнення».

Також розроблено значну кількість проектів нормативно-правових актів,

покликаних гармонізувати підходи до управління рибальством з відповідними практиками ЄС, зокрема в частині забезпечення простежуваності водних біоресурсів, цифровізації галузі рибного господарства, впровадження ефективної системи контролю рибальства та дистанційного контролю риболовних суден, удосконалення дозвільної системи тощо.

Крім того, протягом 2023 року забезпечено проведення скринінгу права ЄС з питань рибного господарства, за результатами якого визначено найбільш суттєві прогалини в українському законодавстві та необхідність внесення змін до нього для забезпечення гармонізації підходів до управління рибним господарством з відповідними практиками ЄС.

У 2023 році значно активізувалась співпраця з Європейським Союзом та його державами-членами у контексті реалізації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС і євроінтеграційної реформи в галузі рибного господарства. Зокрема, проведено низку зустрічей в очному та дистанційному форматі з представниками Генерального директорату з морських справ і рибальства (DG MARE) і державних органів держав-членів ЄС з питань вивчення європейських практик контролю рибальства, простежуваності водних біоресурсів, організації ринку риби та рибопродукції, управління у сфері аквакультури, збору рибогосподарських даних. Окрема увага в рамках таких заходів приділялась питанням залучення допомоги для впровадження реформ, подолання наслідків агресивної війни РФ проти України та забезпечення розвитку галузі рибного господарства.

Інтенсивна робота проводилась у напрямі залучення міжнародної технічної допомоги. Зокрема, встановлено сталу співпрацю з Європейським Союзом, Продовольчою та сільськогосподарською організацією ООН (ФАО), Програмою розвитку Організації Об'єднаних Націй, проектом Інституційна та політична реформа дрібномасштабного сільського господарства (IPRSA), Канадою, Норвегією, Японією, в рамках якої залучається підтримка у контексті гармонізації законодавства з правом ЄС, цифровізації галузі рибного господарства, реформування системи контролю рибальства, відновлення та розвитку меліоративних систем, підтримки суб'єктів рибного господарства тощо.

Додатково, відповідно до попередніх домовленостей, за підтримки Генерального Директорату Європейської комісії з морських справ та рибальства (DG MARE) і Європейського агентства з контролю за рибальством (EFCA) близько 100 інспекторів рибоохоронних патрулів Держрибагентства взяли участь у навчанні на онлайн платформі EFCA, що забезпечило нашим інспекторам унікальні можливості для вивчення кращих практик ЄС у питаннях контролю та інспекції рибальської діяльності.

Загалом, протягом 2023 року представники Держрибагентства взяли участь більш ніж у 20 заходах міжнародного характеру з питань рибного господарства.

За результатами участі у засіданнях міжнародних організацій з управління рибальством, членом яких є Україна, зокрема Організації з рибальства у

Північно-Західній частині Атлантичного океану (НАФО), Комісії зі збереження морських живих ресурсів Антарктики (ККАМЛР) Україна отримала промислові можливості на 2023 рік у водах Світового океану. Також представники Держрибагентства в рамках участі у заходах міжнародного характеру та засіданнях міжнародних організацій постійно привертати увагу міжнародної спільноти до наслідків повномасштабної збройної агресії РФ проти України.

Україна є активною стороною ККАМЛР у вивченні морських живих ресурсів Антарктики, а 2023 та 2024 роки є знаковими для України в ККАМЛР, оскільки у цей період наша держава головує у Комісії. На підставі рішень ККАМЛР забезпечено організацію промислової діяльності у водах Антарктики для 5 суден під Державним Прапором України, 1 з яких здійснює вилов антарктичного криля і 4 суден, що здійснюють вилов риб роду іклячів.

Крім того, активна співпраця здійснювалася з ПАР, Південною Кореєю та Намібією у рамках Системи міжнародного наукового спостереження ККАМЛР. Зокрема, у промисловому сезоні 2023/2024 українські наукові спостерігачі здійснюють збір наукових даних на суднах Південної Кореї та Намібії, а спостерігачі Південно-Африканської Республіки здійснюють наукове спостереження на суднах під Державним Прапором України.

На виконання плану пріоритетних дій Уряду на 2023 рік та з метою забезпечення розвитку співробітництва з робочими органами Організації економічного співробітництва та розвитку (далі – ОЕСР) Держрибагентством підготовлено та надіслано Мінагрополітики пропозицію щодо приєднання до Комітету з питань рибного господарства ОЕСР у статусі учасника. Участь у Комітеті з питань рибного господарства ОЕСР сприятиме розширенню можливостей інформування міжнародної спільноти про стан українського рибогосподарського сектору та дозволить використовувати його потенціал для залучення міжнародної допомоги для підтримки впровадження євроінтеграційних реформ і подолання негативних тенденцій, які стали наслідком військового вторгнення РФ в Україну.

НАУКОВО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

У 2023 році продовжувалося виконання пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок у сфері рибного господарства України, затверджених у 2022 році:

1) «Оцінка стану запасів водних біоресурсів у Азовському, Чорному морях та внутрішніх водоймах України для визначення можливих лімітів і прогнозів допустимого вилову. Розробка заходів зі збереження запасів водних біоресурсів як сировинної основи національного рибного господарства та адаптації до зміни клімату»;

2) «Наукове забезпечення міжнародної діяльності України в галузі рибного господарства в рамках глобальних та регіональних організацій, членом яких або співпрацюючою стороною є Україна»;

3) «Розробка основних наукових засад забезпечення сталого розвитку

аквакультури України за такими напрямками: штучне відтворення природних популяцій цінних у господарському та природоохоронному відношенні видів водних біоресурсів; селекційно-племінна робота з важливими об'єктами товарної аквакультури, в тому числі з використанням генетично-молекулярних методів; вдосконалення наукових засад генетично-рибоводної паспортизації осетрових та інших видів риб; територіальний розвиток морської аквакультури, спрямований на ефективне управління морськими просторами, розширення можливостей для суб'єктів аквакультури; впровадження конкурентоспроможних вітчизняних агропродовольчих технологій, заснованих на новітніх досягненнях науки».

У 2023 році за результатами конкурсного відбору визначено 3 виконавців наукових, науково-технічних робіт, якими виконано за рахунок коштів державного бюджету 4 теми наукових, науково-технічних робіт.

Зокрема, Інститутом рибного господарства та екології моря проведено дослідження: «Оцінка стану запасів водних біоресурсів в Азовському морі для визначення можливих лімітів і прогнозів допустимого вилову водних біоресурсів та розробка оптимального режиму його рибогосподарської експлуатації на 2024 рік» та «Науковий супровід двостороннього та багатостороннього міжнародного співробітництва України у сфері рибного господарства, у тому числі з міжнародними організаціями: ГКРС, САСFish, НАФО, ККАМЛР, в північно-західній частині Чорного моря та річках Дунай і Дністер й Наукове забезпечення виконання вимог Конвенції CITES щодо осетрових видів риб басейну Азовського та Чорного морів».

Одеським центром Південного науково-дослідного інституту морського рибного господарства та океанографії проведено дослідження: «Оцінка стану запасів водних біоресурсів у Чорному морі, у внутрішніх водних об'єктах північно-західного Причорномор'я (понижзя р. Дністер та Дністровський лиман, р. Дунай, Тилігульський лиман, Березанський лиман, Кучурганське водосховище) для визначення можливих лімітів і прогнозів допустимого вилову водних біоресурсів та розробка оптимальних режимів їх рибогосподарської експлуатації на 2024 рік».

Інститутом рибного господарства НААН проведено дослідження «Оцінка стану запасів водних біоресурсів у внутрішніх водних об'єктах та Дніпровсько-Бузькій гирловій системі на 2024 р. Розробка оптимальних режимів їх рибогосподарської експлуатації».

У 2023 році розпорядженням Уряду від 15.09.2023 № 802-р на базі двох державних підприємств, які ліквідовуються – ДП «Інститут рибного господарства та екології моря» і ДП «Одеський центр Південного науково-дослідного інституту морського рибного господарства та океанографії» утворена державна наукова установа «Інститут рибного господарства, екології моря та океанографії», що належить до сфери управління Держрибагентства.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ДЕРЖАВНОГО МАЙНА

На початку 2023 року до сфери управління Держрибагентства належали 35 державних підприємств, 9 бюджетних установ та 39 організацій.

На підставі рішень Кабінету Міністрів України протягом 2023 року до сфери управління Фонду державного майна передано 31 державне підприємство. Така передача дозволить у найкоротші терміни прийняти рішення щодо приватизації цих підприємств та відповідного наповнення бюджету.

Водночас у 2023 році утворено державну наукову установу «Інститут рибного господарства, екології моря та океанографії», що сприятиме збереженню і розвитку наукового забезпечення галузі рибного господарства та виконанню завдань державної політики галузі.

Спрощено процедуру отримання у користування гідротехнічних споруд фізичними або юридичними особами, які вже орендують водні об'єкти, або земельні ділянки у комплексі з розташованими на них водними об'єктами шляхом прийняття постанови Кабінету Міністрів України від 03.11.2023 № 1151 «Деякі питання оренди гідроспоруд».

Удосконалено процедуру розроблення паспорта рибогосподарської технологічної водойми шляхом внесення змін до відповідного Порядку, зокрема, забезпечивши можливість балансоутримувачу гідротехнічної споруди рибогосподарської технологічної водойми бути замовником розроблення паспорта.

На виконання Закону України «Про організації водокористувачів та стимулювання гідротехнічної меліорації земель» вперше частина інженерної інфраструктури меліоративної зрошувальної системи передана у власність новоствореної організації водокористувачів, що дозволить без залучення коштів державного бюджету не тільки зберегти, але й провести модернізацію меліоративної системи.

Протягом 2023 року Держрибагентством надано понад 20 погоджень на передачу державного майна в оренду. Проводилася активна робота щодо виявлення державного майна, яке використовується підприємствами та установами неефективно, у тому числі й гідротехнічних споруд, які не відносяться до захисних і не заборонені до передачі в оренду.

У зв'язку з військовою агресією РФ та введенням воєнного стану в Україні, Держрибагентством постійно здійснюється моніторинг стану державного майна, що належить до його сфери управління. Кожен випадок пошкодження або втрати майна належним чином фіксується і документи передаються до правоохоронних органів для відповідного реагування згідно з чинним законодавством.

Крім того, Держрибагентством здійснюються всі необхідні заходи для приведення майна у належний стан та відновлення роботи підприємств і установ на деокупованих територіях.

Також здійснюється постійний контроль за ефективністю господарської

діяльності та дотриманням чинного законодавства державними підприємствами, установами та організаціями, які належать до сфери управління Держрибагентства.

МОНІТОРИНГ РИБАЛЬСЬКИХ СУДЕН

У 2023 році Держрибагентством проведено роботу з удосконалення та налагодження функції моніторингу риболовних суден, які проводять спеціальне використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах), зокрема поза межами юрисдикції України, а саме:

- розроблено проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження положення про моніторинг риболовних суден та порядку функціонування системи дистанційного контролю риболовних суден», який забезпечить спрощення процедури підключення риболовних суден до системи дистанційного контролю риболовних суден, подальше ведення моніторингу риболовних суден, дотримання вимог міжнародних договорів у галузі рибного господарства, раціональне використання водних біоресурсів, посилення рівня їх охорони та запобігання незаконному, непідзвітному та нерегульованому рибальству;

- підключено до інформаційно-комунікаційної системи, яка забезпечує моніторинг риболовних суден, 1040 риболовних суден, за якими щодобово ведеться дистанційне спостереження під час ведення ними спеціального використання водних біоресурсів на акваторіях річок Десна, Дніпро, Дунай, Південний Буг, а також Київському, Канівському, Кременчуцькому, Кам'янському та Дніпровському водосховищах та лиманах Одеської області.

ОНОВЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ ГАЛУЗІ

Протягом 2023 року прийнято 27 нормативно-правових актів, розробником яких є Держрибагентство, з яких: 1 Закон України, 9 актів Кабінету Міністрів України та 17 наказів Мінагрополітики.

Зокрема, з метою реформування галузі рибного господарства та приведення нормативно-правового регулювання галузі у відповідність до законодавства ЄС, Держрибагентством розроблено такі нормативно-правові акти:

- Закон України від 21.03.2023 № 2898 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення державного регулювання в галузі рибного господарства, збереження та раціонального використання водних біоресурсів та сфері аквакультури»;

- постанову Кабінету Міністрів України від 13.10.2023 № 1076 «Про реалізацію експериментального проекту щодо запровадження декларування права на промислове рибальство та дослідний вилов в електронній формі»;

- постанову Кабінету Міністрів України від 29.09.2023 № 1042 «Про затвердження такс для обчислення розміру шкоди, завданої порушенням

законодавства про рибне господарство внаслідок незаконного добування (вилову), знищення або пошкодження водних біоресурсів, а також незаконного знищення чи погіршення середовища існування водних біоресурсів»;

- розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.05.2023 № 402-р «Про схвалення Стратегії розвитку галузі рибного господарства України на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023-2025 роках»;

- постанову Кабінету Міністрів України від 03.11.2023 № 1151 «Деякі питання оренди гідротехнічних споруд»;

- постанову Кабінету Міністрів України від 22.12.2023 № 1347 «Деякі питання здійснення спеціального використання водних біоресурсів»;

- наказ Мінагрополітики від 15.06.2023 № 1284 «Про затвердження Правил промислового рибальства в басейні Чорного моря»;

- наказ Мінагрополітики від 10.04.2023 № 785 «Про затвердження Правил промислового рибальства у внутрішніх рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах)»;

- наказ Мінагрополітики від 17.10.2023 № 1818 «Про затвердження Вимог до рибоприймального пункту»;

- наказ Мінагрополітики від 11.09.2023 № 1655 «Про затвердження форми звітності у сфері аквакультури та інструкції щодо її заповнення».

Крім того, у 2023 році продовжувалася робота над проектом Закону України «Про забезпечення простежуваності походження водних біоресурсів та продукції, виробленої з простежуваних видів водних біоресурсів», який передбачає впровадження системи простежуваності водних біоресурсів від їх вилову або ввезення на митну територію України до реалізації кінцевому споживачу на території України або вивезення за межі митної території України (zareєстрований Верховній Раді України 31.07.2023 за № 9545).

Водночас 31.07.2023 у Верховній Раді України за № 9546 zareєстровано проект Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо встановлення відповідальності у сфері простежуваності походження водних біоресурсів та/або продукції з них».

На завершальному етапі розгляду перебуває питання приєднання України до Угоди про заходи держави порту з недопущення, стримування та ліквідації незаконного, непідзвітного та нерегульованого рибальства. Відповідний проект Закону України zareєстровано у Верховній Раді України 23.11. 2022 за № 0178. Держрибагентством спільно з Мінагрополітики здійснюються кроки для вирішення окремих технічних питань з метою забезпечення подальшого проходження цього законопроекту.

Також у рамках цифровізації галузі рибного господарства, зокрема впровадження відповідних модулів (компонентів) Єдиної державної електронної системи управління галуззю рибного господарства, Держрибагентством розроблено проект постанови Кабінету Міністрів України, яким пропонується проведення експерименту з 01 січня 2024 року по 31 грудня 2025 року щодо укладання договору на право спеціального використання

водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах), видачі дозволу на спеціальне використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах) (для здійснення промислового рибальства, дослідного вилову), ведення журналу обліку рибогосподарської діяльності, оформлення квитанції обліку добутих (виловлених) водних біоресурсів в електронній формі, у тому числі засобами Єдиного державного вебпорталу електронних послуг або Єдиної державної електронної системи управління галуззю рибного господарства та маркування знарядь лову.

З метою забезпечення дотримання вимог міжнародних договорів у галузі рибного господарства, раціонального використання водних біоресурсів, посилення рівня їх охорони, сприяння запобіганню незаконному, непідзвітному та нерегульованому рибальству Держрибагентством розроблено проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про моніторинг риболовних суден та Порядку функціонування системи дистанційного контролю риболовних суден».

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ГАЛУЗІ

Держрибагентство здійснює заходи із цифровізації процесів управління промисловою діяльністю та удосконалення системи збору даних щодо рибальства через запровадження модулів та компонентів Єдиної державної електронної системи управління галуззю рибного господарства (еРиба), змінивши звичну організацію процесів ведення рибного бізнесу.

Так, у 2023 році на виконання вимог Закону України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» розроблено та впроваджено перший компонент Єдиної державної електронної системи управління галуззю рибного господарства – декларування права на промислове рибальство та дослідний вилов, що забезпечило можливість подання декларацій суб'єктами господарювання в електронній формі.

Водночас це дозволило зменшити навантаження на суб'єктів рибного господарства через спрощення процедур отримання ними документів дозвільного характеру, запровадити можливість надання/отримання адміністративних та інших послуг галузі рибного господарства в електронній формі, мінімізувати корупційні ризики шляхом трансформації дозвільних процедур в електронну форму тощо.

Розвиток проекту еРиба продовжується і надалі. Зокрема, наразі розроблено проект постанови КМУ «Деякі питання реалізації експериментальних проектів щодо укладання договору на право спеціального використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах), видачі дозволу на спеціальне використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах) (для здійснення промислового рибальства, дослідного вилову), ведення журналу обліку рибогосподарської діяльності, оформлення квитанції обліку добутих (виловлених) водних біоресурсів в електронній формі та маркування знарядь

лову».

Це наступний етап цифровізації галузі рибного господарства, який передбачає надання в електронній формі широкого спектру послуг щодо здійснення спеціального використання водних біоресурсів.

Водночас невід'ємною складовою цифровізації для виведення «з тіні» галузі рибного господарства є запуск електронних аукціонних аукціонів на промислове рибальство.

Так, загалом протягом 2023 року за результатами проведених аукціонів укладено 289 договорів, за якими до місцевих бюджетів промисловими рибалками фактично сплачено понад 95 млн грн, що кратно перевищує надходження минулого року, до запровадження аукціонів на промисел.

КОМУНІКАЦІЇ З ГРОМАДСЬКІСТЮ

Держрибагентством на постійній основі забезпечувалося інформування широкого кола громадськості про діяльність у сфері рибного господарства та меліорації земель. Інформування громадськості відбувалося через ресурси офіційного вебсайту Держрибагентства, соціальну мережу Facebook, телеграм-канал, Урядовий портал, інформаційні ресурси Мінагрополітики та ЗМІ.

Так, на вебсайті Держрибагентства було розміщено понад 600 інформаційних матеріалів. Водночас для оперативного та зручного отримання інформації про діяльність Держрибагентства інформація також розміщувалася на офіційному телеграм-каналі, який налічує понад 3 тис. підписників та сторінці відомства у соціальній мережі Facebook, яка налічує понад 57 тис. підписників. Інформування через сторінку Держрибагентства у соцмережі Facebook передбачає постійну і безпосередню комунікацію з громадськістю. Спільнота громадськості, яка дотична до меліорації земель, рибництва та рибальства з кожним роком стає більш активнішою, про що свідчить значна кількість поширень інформації Держрибагентства та активне її обговорення підписниками.

Для покращення сприйняття громадськістю інформації Агентства та, враховуючи вимоги сьогодення, пости формувалися також у вигляді інфографіки.

Водночас на сторінку Держрибагентства у відеохостингу YouTube, яка налічує 2720 підписників, протягом звітного року завантажено близько 80 відеоматеріалів.

Крім того, у 2023 році на Єдиному державному вебпорталі відкритих даних Держрибагентством опубліковано (оновлено) 22 набори даних з основних напрямів діяльності Держрибагентства.

Також при Держрибагентстві функціонує громадська рада, яка є тимчасовим консультативно-дорадчим органом Агентства. Керівництво та фахівці Держрибагентства беруть участь у засіданнях громадської ради на постійній основі. Протягом 2023 року проведено 5 засідань громадської ради, під час яких розглядалися актуальні питання діяльності галузі рибного

господарства та сфери меліорації земель.

ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ

Протягом 2023 року у Держрибагентстві проводилися заходи, передбачені Антикорупційної програмою на 2021-2023 роки, яка була затверджена наказом Держрибагентства від 26.01.2022 № 20.

У межах антикорупційних заходів було:

- проведено два засідання Комісії з оцінки корупційних ризиків щодо внесення змін до Антикорупційної програми;

- проведено анкетування новопризначених працівників Держрибагентства та його територіальних органів щодо можливих проявів колабораціонізму;

- проведено зустріч з промисловими рибалками Дніпропетровської, Полтавської, Кіровоградської та Черкаської областей, на якій обговорено План заходів з реалізації Державної стратегії регіонального розвитку України;

- направлено до правоохоронних органів 10 повідомлень щодо випадків колабораціонізму та заволодіння майном Держрибагентства на окупованих територіях;

- відкрито 7 дисциплінарних проваджень (1 – з відстороненням від виконання посадових обов'язків) щодо можливих випадків порушення антикорупційного законодавства керівниками/працівниками територіальних органів;

- направлено 1 повідомлення до НАЗК щодо можливого порушення антикорупційного законодавства працівником Держрибагентства в частині конфлікту інтересів;

- у трьох випадках застосовано заходи зовнішнього контролю врегулювання конфлікту інтересів до працівників територіальних органів;

- приведено у відповідність антикорупційному законодавству інформацію у розділі «Повідомити про корупцію» на вебсайтах територіальних органів;

- Держрибагентством, територіальними органами, підприємствами, установами та організаціями, що входять до його сфери управління визначено внутрішні канали повідомлень про корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, згідно до вимог Національного агентства з питань запобігання корупції;

- забезпечено постійний контроль за виконанням планів уповноваженої особи;

- направлено до правоохоронних органів 2 повідомлення щодо перереєстрації підприємств, що знаходяться на окупованих територіях країно-агресором;

- здійснюється постійний контроль за контрагентами при укладанні договорів стосовно виявлення підсанкційних організацій;

- направлено до правоохоронних органів 14 повідомлень щодо можливого порушення антикорупційного законодавства працівниками Держрибагентства;

- за порушення антикорупційного законодавства звільнено трьох

працівників територіальних органів Держрибагентства, ще по 1 працівнику Держрибагентства справа знаходяться у суді;

- за поданням правоохоронних органів проведено 1 службове розслідування стосовно керівника територіального управління Держрибагентства та 2 – стосовно підрозділів МУВГ. У регіональних Управліннях проведено 2 службових розслідування за поданням правоохоронних органів;

- проведено понад 70 занять щодо застосування антикорупційного законодавства для працівників Держрибагентства та його територіальних органів, 4 заняття для центрального апарату, а також 8 занять для уповноважених осіб з питань антикорупційної діяльності у територіальних органах;

- 2 працівників територіальних управлінь та 1 працівника МУВГ затримано за фактом можливого порушення антикорупційного законодавства;

- за зверненням громадської організації відкрито 2 дисциплінарних провадження стосовно керівника територіального управління Держрибагентства, факти порушення антикорупційного законодавства частково підтвердилися.

На виконання вимог Закону «Про запобігання корупції» у грудні 2023 року у Держрибагентстві, відповідним наказом, створено робочу групу з проведення оцінювання корупційних ризиків у діяльності Держрибагентства по підготовці до прийняття нової Антикорупційної програми.

«ГАРЯЧІ ЛІНІЇ» ДЕРЖРИБАГЕНТСТВА

З метою підвищення ефективності роботи Держрибагентства зі зверненнями громадян, об'єктивного та оперативного їх розгляду, Держрибагентство забезпечує організацію роботи «гарячої» телефонної лінії. Також «гарячі» телефонні лінії працюють у територіальних органах.

На «гарячу» телефонну лінію Держрибагентства переважно надходять запити та звернення щодо порушень правил рибальства, порядку придбання та збуту об'єктів тваринного світу на ринках, випадків масового замору риби, надання роз'яснень про вимоги правил рибальства тощо. У 2023 році залишили свої звернення 54 громадянина з різних областей України.

Держрибагентство вживає усіх необхідних заходів для вчасного та всебічного розгляду звернень громадян, що надходять на «гарячу» телефонну лінію Держрибагентства, та вирішення порушених у них питань.

ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

З метою забезпечення виконання функцій, покладених на Держрибагентство, досягнення запланованої мети, цілей, завдань та результативних показників за бюджетними програмами, відповідальним виконавцем яких визначено Держрибагентство, за рахунок коштів державного

бюджету на 2023 рік по загальному фонду було передбачено видатки з урахуванням змін в обсязі 835655,1 тис. грн, з них фактично використано асигнувань в сумі 789748,23 тис. грн, що складає 94,5% від запланованих видатків. Аналізом ефективності використання коштів державного бюджету встановлено:

- за бюджетною програмою 2804010 «Керівництво та управління у сфері меліорації та рибного господарства» з урахуванням змін затверджено видатки в сумі 260209,1 тис. грн, з них використано асигнувань в сумі 259044,7 тис. грн, що складає 99,6% від запланованих видатків. Загалом у порівнянні з 2022 роком, в якому касові видатки склали 285728,1 тис. грн, використання коштів зменшилось на 9%. Залишок невикористаних асигнувань за 2023 рік становить 1137,3 тис. грн, що менше від попереднього періоду на 1504,8 тис. грн;

- за бюджетною програмою 2804020 «Організація діяльності рибовідтворювальних комплексів та інших бюджетних установ у сфері рибного господарства» затверджено з урахуванням змін видатки в сумі 50429,4 тис. грн, з них використано асигнувань в сумі 33462,9 тис. грн, що становить 66,4% від запланованих видатків. У порівнянні з попереднім роком, в якому касові видатки склали 66867,1 тис. грн, у 2023 році використання коштів зменшилось майже у 2 рази, що пов'язано з розташуванням рибовідтворювальних комплексів на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих. Залишок невикористаних асигнувань за 2023 рік становив 225,6 тис. грн, що менше ніж у попередньому періоді на 2824,8 тис. грн;

- за КПКВК 2804030 «Наукова і науково-технічна діяльність у сфері рибного господарства» кошторисом з урахуванням змін затверджено видатки в сумі 7147,7 тис. грн, з них використано коштів в обсязі 4837,7 тис. грн. У порівнянні з 2022 роком касові видатки у 2023 році збільшились на 2767,7 тис. грн (234%), що пов'язано з утворенням державної наукової установи «Інститут рибного господарства, екології моря та океанографії»;

- за КПКВК 2804090 «Міжнародна діяльність у галузі рибного господарства» затверджено видатки в сумі 4300 тис. грн. Для виконання Україною взятих зобов'язань щодо сплати членських внесків до бюджетів міжнародних рибогосподарських організацій у 2023 році сплачено внески до Комісії по збереженню морських живих ресурсів Антарктиди (ККАМЛР) 3493,2 тис. грн, що ставить майже 81% від запланованих видатків. У 2022 році асигнування за бюджетною програмою 2804090 не виділялись у зв'язку з обмеженнями відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 09.06.2022 № 590 «Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану»;

- за бюджетною програмою 2804120 «Експлуатація державного водогосподарсько-меліоративного комплексу» затверджені видатки загального фонду склали 513568,9 тис. грн, використано асигнувань в сумі 488909,7 тис. грн, або 95% від затверджених видатків.

Загалом за бюджетними програмами, відповідальним виконавцем яких

визначено Держрибагентство, у 2023 році було використано асигнування за загальним фондом у сумі 789748,23 тис. грн, у 2022 році використано 354665,2 тис. грн, а на 2024 рік обсяг фінансування складає 1371181 тис. грн, за рахунок збільшення заробітної плати та нарахувань.

ОСНОВНІ ПЛАНИ РОБОТИ НА 2024 РІК

Ключовими напрямками роботи Держрибагентства протягом 2024 року є:

- подальша цифровізація галузі, що дозволить удосконалити механізми прийняття управлінських рішень і спростити процеси, які стосуються організації та здійснення господарської діяльності в галузі рибного господарства, зокрема це цифровізація процедур отримання дозвільних документів, впровадження електронних журналів обліку вилову та прийняття водних біоресурсів, електронного розподілу часток/квот добування (вилову) водних біоресурсів і знарядь їх лову тощо;

- продовження роботи щодо передачі державної меліоративної інфраструктури зі сфери управління Держводагентства до сфери управління Держрибагентства;

- сприяння створенню та функціонуванню організацій водокористувачів, отримання ними у власність об'єктів меліоративних систем;

- створення сприятливих умов для розвитку аквакультури та марикультури, оскільки це потужний сільськогосподарський виробничий сектор національної економіки, який потребує оптимізації та спрощення умов ведення бізнесу;

- боротьба з незаконним, непідзвітним та нерегульованим рибальством шляхом удосконалення та підвищення ефективності системи контролю у галузі охорони, використання та відтворення водних біоресурсів через модернізацію та розвиток системи моніторингу риболовних суден та впровадження механізмів простежуваності водних біоресурсів та виробленої з них продукції;

- активізація євроінтеграційної роботи, зокрема імплементація в українське законодавство норм права ЄС з метою гармонізації підходів та практик реалізації рибогосподарської політики, здійснення контролю та інспекції рибальства, забезпечення планування та збору рибогосподарських даних та наукового забезпечення галузі.